

Šifra kandidata:

--

Državni izpitni center

JESENSKI IZPITNI ROK

FILOZOFIJA

==== Izpitna pola 1 ====

Komentar besedila

Sreda, 29. avgust 2012 / 90 minut

*Dovoljeno gradivo in pripomočki:
Kandidat prinese nalivno pero ali kemični svinčnik.
Kandidat dobi dva konceptna lista in dva ocenjevalna obrazca.*

SPLOŠNA MATURA

NAVODILA KANDIDATU

Pazljivo preberite ta navodila.

Ne odpirajte izpitne pole in ne začenjajte reševati naloge, dokler vam nadzorni učitelj tega ne dovoli.

Prilepite kodo oziroma vpišite svojo šifro (v okvirček desno zgoraj na tej strani in na ocenjevalna obrazca). Svojo šifro vpišite tudi na konceptna lista.

Izpitna pola vsebuje 4 filozofska besedila, od katerih izberite eno in napišite komentar, ki naj obsega najmanj 600 besed. Število točk, ki jih lahko dosežete, je 22.

V preglednici z "x" zaznamujte, komentar katerega filozofskega besedila naj ocenjevalec oceni. Če tega ne boste storili, bo ocenil prvi komentar, ki ste ga pisali.

1.	2.	3.	4.

Pišite v **izpitno polo** z nalivnim peresom ali s kemičnim svinčnikom. Pred komentar prepisite avtorja besedila in naslov dela, ki ste ga izbrali. Pišite čitljivo. Če se zmotite, napačno besedo ali poved prečrtajte in jo zapišite na novo. Nečitljivo besedilo bo ocenjeno z 0 točkami. Osnutek komentarja pišite na konceptna lista. Osnutek se ne upošteva pri ocenjevanju.

Zaupajte vase in v svoje zmožnosti. Želimo vam veliko uspeha.

Ta pola ima 12 strani, od tega 2 prazni.

Prazna stran

OBRNITE LIST.

1. Platon: Država

Prevod Jožeta Košarja

»Ko dosežejo petdeseto leto starosti, je treba tiste, ki so vzdržali in se odlikovali pri delu in v znanostih, popeljati k cilju in jih prisiliti, da uperijo svetli žarek svoje duše navzgor in se zazrejo v pravir vse svetlobe. **In dobro kot tako, ki ga sedaj vidijo, jim mora postati vzor, po katerem uravnavajo v življenju, ki jim še preostaja, državo, njene občane in same sebe. Večino svojega življenja morajo posvečati filozofiji, toda ko pride vrsta nanje, morajo drug za drugim prevzeti državniške posle in vladarske dolžnosti, zaradi države in iz potrebe, a ne zato, ker bi bilo vladanje lepo in privlačno.** Pri tem so dolžni vzgajati mlajše v istem duhu in v istih vrlinah (...)«

»Čudovito si prikazal vladarje, dragi Sokrat; kakor da bi bil kipar, si izklesal njihove like.«

»Toda tudi vladarice, dragi Glavkon! Ničesar nisem, mislim, izrekel o možeh, kar ne velja tudi za žene, če so za to po naravi usposobljene.«

(Vir: Platon: Država. Prevod Jože Košar. Založba Mihelač, Ljubljana 1995, str. 264)

Prevod Gorazda Kocjančiča

»Ko tisti, ki so se ohranili pri življenju in bili v vseh ozirih najboljši v vsem, tako v dejanjih kot védenjih, dosežejo petdeseto leto, jih je že treba peljati k cilju in jih prisiliti, da žarek svoje duše usmerijo navzgor ter se zazrejo v To, kar daje svetlobo vsemu – in ko uzrejo Dobro sámo, morajo **To uporabljati kot vzorec, po katerem v življenju, ki jim preostaja, urejajo polis, zasebnike in same sebe, in sicer vsakdo tedaj, ko pride na vrsto: večinoma se morajo ukvarjati s filozofijo, ko pa pride vrsta nanje, se mora vsak dodatno mučiti tudi s političnimi zadevami in vladati zaradi polisa, ne kot da bi bilo to nekaj lepega, ampak kot da je nekaj, kar mora nujno biti opravljeno.** Na ta način morajo vzgajati tudi druge ljudi, da jim postanejo podobni (...)«

»Nadvse lepe oblastnike si izoblikoval, Sokrat,« je rekel, »kot kakšen kipar.«

»In tudi oblastnice, Glavkon,« sem dejal, »bodi namreč prepričan, da nisem nič več povedal o moških kot o ženskah – vsaj o tistih med njimi, ki imajo za to primerne naravne lastnosti.«

»Pravilno,« je odgovoril, »če jim bo sicer z moškimi vse res v enaki meri skupno, kot sva ugotovila pred tem.«

(Vir: Platon: Država. Prevod Gorazd Kocjančič. Mohorjeva družba, Celje 2004, 540 a-c)

V navedenem odlomku Platon obravnava vprašanje voditeljev države. Napišite enovit komentar k odlomku v obliki RAZLAGALNEGA eseja, ki naj bo dolg vsaj 600 besed. Odlomka ne obnavljajte, temveč razložite, kako Platon razume lastnosti vladarjev in njihovo vlogo v državi, svoj komentar odlomka pa umestite v okvir celote dela.

2. Aristotel: Nikomahova etika

Pametnost je vedno le v zvezi s človeškimi zadevami, o katerih je mogoče preudarjati. Dejavnost pametnega človeka obstoji po našem mnenju ravno v tem, da zna dobro preudariti. Toda nihče ne preudarja o stvareh, ki so nespremenljive, in tudi ne o stvareh, ki nimajo pravega smotra; smoter pa je v tem primeru dobro, ki ga lahko dosežemo s svojimi dejanji. **Dobro preudariti zna le tisti, kdor si v svojih dejanjih premišljeno prizadeva za to, kar je najvišje dobro za človeka.** Pametnost pa se ne ukvarja samo s splošnim, ampak mora poznati tudi posameznosti; saj se odraža v dejanjih, dejanja pa so v zvezi s posameznostmi.

(Vir: Aristoteles: Nikomahova etika. Prevod Kajetan Gantar. Slovenska matica, Ljubljana 1994, 1141b)

V navedenem odlomku Aristotel obravnava pametnost. Napišite enovit komentar k odlomku v obliki RAZLAGALNEGA eseja, ki naj bo dolg 600 besed. Odlomka ne obnavljajte, temveč razložite, kaj je pametnost in kakšno vlogo ima v Aristotelovi etiki, svoj komentar odlomka pa umestite v okvir celote dela.

3. Descartes: Meditacije

Ker pa se, kadar nisem dovolj pazljiv in podobe čutnih stvari zaslepljujejo ostrino duha, ne spominjam zlahka, zakaj **ideja od mene popolnejšega bitja** nujno izvira iz nekega bitja, ki je resnično popolnejše, bi rad vprašal: **ali bi mogel bivati jaz sam, ki imam to idejo, ko bi ne bivalo tako bitje?**

(Vir: Descartes: Meditacije. Prevod Primož Simoniti. Slovenska matica, Ljubljana 1988, str. 28)

V navedenem odlomku Descartes obravnava idejo od njega popolnejšega bitja. Napišite enovit komentar k odlomku v obliki RAZLAGALNEGA eseja, ki naj bo dolg vsaj 600 besed. Odlomka ne obnavljajte, temveč razložite, kakšno vlogo ima Bog v Meditacijah, in tudi, kako Descartes dokazuje njegov obstoj, svoj komentar odlomka pa umestite v okvir celote dela.

4. Nietzsche: H genealogiji morale

Sedaj smo že uganili, kako zlahka se **svečeniški način vrednotenja** lahko odcepi od **viteško aristokratskega** in kako se lahko potem naprej razvija v njegovo nasprotje; za kar prejme še posebno spodbudo vsakokrat, ko se svečeniška in vojaška kasta druga drugi ljubosumno zoperstavi in se nočeta medsebojno pogoditi glede veljave. Viteško-aristokratske vrednostne sodbe predpostavljajo močno telesnost, bujno, bogato, celo prekipevajoče zdravje, skupaj s tem, kar pogojuje ohranjanje le-tega, vojno, pustolovščino, lov, ples, bojno tekmovanje in sploh vse, kar vsebuje krepko, svobodno, veselo delovanje. Svečeniško imenitni način vrednotenja ima – to smo videli – druge predpostavke: zanje dovolj slabe, ko gre za vojno! **Svečeniki so, kot je poznano, najzlobnejši sovražniki – zaradi česa? Ker so najnemočnejši. Pri njih se iz nemoči razrašča sovraštvo v nekaj neznanskega, grozljivega, v nekaj najduhovnejšega in najstrupenejšega (...)** Človeška zgodovina bi bila kar prebedasta stvar brez duha, ki so ga vanjo vnesli nemočni ...

(Vir: Nietzsche, Friedrich: H genealogiji morale. Prevod Teo Bizjak. Slovenska matica, Ljubljana 1998, str. 223)

V navedenem odlomku Nietzsche pojasnjuje svečeniški način vrednotenja življenja. Napišite enovit komentar k odlomku v obliki RAZLAGALNEGA eseja, ki naj bo dolg najmanj 600 besed. Odlomka ne obnavljajte, temveč razložite vlogo svečenicov v Genealogiji morale, zlasti glede na misel, da se »pri njih iz nemoči razrašča sovraštvo v nekaj neznanskega, grozljivega, v nekaj najduhovnejšega«, svoj komentar odlomka pa umestite v okvir celote dela.

Prazna stran